

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VII Всеукраїнської
науково-практичної конференції
студентів та молодих вчених
(19-21 листопада 2024 року)

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України
м. Одеса

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих
вчених**

(19-21 листопада 2024 року)

УДК: 1+316 (062.552)

Рецензенти:

Володимир ЖАРКИХ, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, історії та політології, НУ «Одеська політехніка»;

Оксана ІВАНОВА, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін, Міжнародний гуманітарний університет.

Рекомендовано Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Протокол № 7 від 26.12.2024 р.

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – Оксана ПЕТІНОВА, доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Члени редколегії:

Євген БОРІНШТЕЙН, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Україна

Зоя АТАМАНЮК, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», (м. Одеса), Україна

Олена ЛІСЕЄНКО, доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), голова Південноукраїнського відділення САУ, Україна

Південноукраїнські наукові студії: Збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених (м. Одеса, 19-21 листопада 2024 року) / за ред. д. філос. н., проф. Петінової О. Б. – 213 с.

Матеріали конференції представлені в авторській редакції мовою оригіналу

Євген НОВОЧИНСЬКИЙ	АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ШТУЧНИХ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ ДЛЯ ГЕТЕРОГЕННИХ КОМП'ЮТЕРНИХ АРХІТЕКТУР.....	40
Юлія МАЗУР Оксана ПЕТІНОВА	ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО МІГРАНТІВ: СОЦІАЛЬНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ФАКТОРИ (НА МАТЕРІАЛАХ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ).....	46
Аллен БИКОВ	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	53
Ірина АРАБАДЖИ Кіра ЛІТВІНЦЕВА	ФЕНОМЕН НАРОДНОЇ ОБРЯДОВOSTІ ЯК СКЛADOVA ЕТНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНЦІВ НА ОДЕЩИНІ.....	59
Аліна СТЕПУРА	УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ СТИЛЬ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ (ПОЧАТОК ХХ СТ.)....	61
Наталія РИБКА Марія СОЛОДКА	ЕСТЕТИЗАЦІЯ ЗУПИНОК ГРОМАДСЬКОГО ТРАНСПОРТУ: АКТУАЛЬНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	64
Ганна НІВНЯ	РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ СНАТ-GPT В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	67
Олена КАРАНФІЛОВА Софія ВЕРДИШ	СКЛАДОВІ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	70
Яна ГОРДИНСЬКА	ПРЕКРАСНЕ І ПОТВОРНЕ У СУЧАСНІЙ МІСЬКІЙ АРХІТЕКТУРІ.....	73
Інна ФЕДОРОВА	ДЕСТРУКТИВНІСТЬ ЯК ВИБІР: ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ.....	76
Тетяна ЮРЧЕНКО	ЛЮБОВ ЯК УМОВА НАБУТТЯ ЦІЛІСНОСТІ.....	79
Алана НЕКРЯЧ	ЕТИЧНІ НОРМИ В НАУЦІ ТА ЕТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	81
Степан БАРКОВ	ПРИНЦИП ГАРМОНІЇ У КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО ПРИРОДОКОРИСТАННЯ.....	84
Анастасія ДЯКОВА	СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ АБСУРДУ (НА ПРИКЛАДІ ОДНОГО З ТВОРІВ А.КАМЮ: «ЧУМА», «МІФ ПРО СІЗІФА»).....	86
Фікрет ГУСЕЙНОВ	ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕАЛИ ЦИЦЕРОНА.....	92

3. Minsky M., Papert S. Perceptrons: An Introduction to Computational Geometry. Cambridge, MA : MIT Press, 1969. 270 p.
4. Goodfellow I., Bengio Y., Courville A. Deep Learning. Cambridge, MA : MIT Press, 2016. 784 p.
5. Patterson D., Hennessy J. Computer Architecture: A Quantitative Approach. 6th ed. San Francisco : Morgan Kaufmann, 2018. 856 p.
6. Zinger M., Castillo H. Neural Network Performance Analysis in Heterogeneous Computing Environments. ACM Computing Surveys. 2019. Vol. 52. No. 3. P. 45–67.
7. Scholles C. Adaptive Neural Network Architectures for Complex Computing Systems. Berlin : Springer, 2020. 412 p.
8. Lipetskyi Y. Adaptive Learning Methodologies for Heterogeneous Computing Environments. IEEE Transactions on Neural Networks. 2019. Vol. 30. No. 4. P. 213–229.
9. Empel T., et al. Parallel Computing Strategies for Neural Networks. IEEE Transactions on Parallel Computing. 2021. Vol. 45. No. 2. P. 78–95.
10. Karppur R. Neuromorphic Computing Architectures: Design and Implementation. Nature Electronics. 2020. Vol. 3. P. 561–570.
11. Singh U., et al. Cloud and Fog Computing Environments for Neural Network Deployment. ACM Transactions on Internet Technologies. 2021. Vol. 21. No. 4. P. 112–130.
12. Haykin S. Neural Networks and Learning Machines. 3rd ed. Upper Saddle River, NJ : Pearson, 2008. 936 p.
13. Zhang L., Liu W. Performance Benchmarking of Neural Network Architectures. IEEE Transactions on Neural Networks. 2022. Vol. 33. No. 1. P. 22–41.
14. Kattelaar B. Energy Efficiency Methodologies for Deep Neural Networks. Nature Machine Intelligence. 2020. Vol. 2. P. 456–467.
15. Lee Z., Wang L. Optimization Techniques for Accelerating Neural Network Computations. ACM Journal of Emerging Technologies in Computing Systems. 2021. Vol. 17. No. 2. P. 33–52.
16. Cherniak O. Adaptive Resource Allocation in Heterogeneous Computing Environments. IEEE Transactions on Computers. 2020. Vol. 69. No. 5. P. 745–760.
17. Murphy K. Machine Learning: A Probabilistic Perspective. Cambridge, MA : MIT Press, 2012. 747 p.
18. Ng A. Scalable Machine Learning. Stanford : Stanford University Press, 2017. 412 p.
19. Mitchell T. Machine Learning. New York : McGraw-Hill, 1997. 432 p.
20. Ratmansky C. Mathematical Foundations of Neural Networks. Berlin : Springer, 2019. 368 p.

Юлія МАЗУР,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 4-го року

навчання, спеціальність 035 «Філологія»,

факультет іноземних мов

Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

Оксана ПЕТІНОВА, д. філос. н.,

професор кафедри філософії, соціології та

менеджменту соціокультурної діяльності

Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО МІГРАНТІВ: СОЦІАЛЬНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ФАКТОРИ (НА МАТЕРІАЛАХ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ)

У сучасному світі питання толерантного ставлення до мігрантів набуває все більшого значення через глобальні соціальні, економічні та політичні зміни. Міграція є одним з найбільших викликів сучасності, і багато країн стикаються з проблемами інтеграції новоприбулих. В Україні після початку війни значна частина населення була змушена виїхати за кордон, що зробило питання ставлення до мігрантів надзвичайно актуальним. Мільйони українців, які стали вимушеними мігрантами, шукають притулку в інших країнах, що ставить на порядок денний питання їхньої адаптації до нових соціальних, економічних і культурних умов.

Важливим аспектом є те, як країни-реципієнти реагують на потоки мігрантів. Толерантність, як відкрите і позитивне ставлення до нових культур і людей, є критично важливим фактором у забезпеченні гармонійної інтеграції та взаємодії. Зокрема, соціальні фактори, такі як рівень освіти, доступ до соціальних послуг і ресурсів охорони здоров'я, а також економічні умови визначають, наскільки ефективно міграція може бути інтегрована в приймаючі країни. Політичні рішення, законодавчі ініціативи та державна політика щодо прав мігрантів і біженців є основними факторами, які впливають на рівень толерантності та загальний клімат для мігрантів.

Метою цього дослідження є аналіз факторів, що впливають на толерантність до мігрантів, включаючи соціальні, економічні та політичні аспекти. Метою дослідження є виявлення основних чинників, які сприяють або перешкоджають розвитку толерантності до мігрантів, а також визначення рекомендацій щодо вдосконалення інтеграційної політики та соціальної адаптації.

У контексті міграційних процесів толерантність набуває особливого значення. Міграція, чи то в пошуках кращих умов життя, економічних можливостей, чи втеча від конфлікту, змушує країни приймати великі потоки мігрантів, біженців та внутрішньо переміщених осіб. У цьому контексті толерантність означає не лише готовність прийняти і забезпечити мігрантів, але й рівень відкритості місцевих громад до нових культур, звичаїв і практик. Застосування толерантності до міграційних процесів включає кілька аспектів, а саме:

- соціальна толерантність - здатність суспільства приймати і взаємодіяти з людьми різних національностей та культур. Це передбачає не лише відсутність дискримінації, а й підтримку соціальної інтеграції, участь мігрантів у громадському житті, наданні рівних можливостей для праці, освіти та соціального забезпечення.
- економічна толерантність - це готовність забезпечити мігрантів рівними економічними можливостями, створення умов для їхнього працевлаштування, розвитку підприємницької діяльності, забезпечення доступу до ринку праці та рівних економічних прав, що сприяє їхній інтеграції в нову економіку.

- політична толерантність - політичні структури повинні гарантувати мігрантам рівні права, захист від дискримінації, участь у виборчому процесі (у межах законодавства) та доступ до соціальних послуг. [6].

Міграція є невід'ємною частиною глобалізованого світу, і з кожним роком вона набуває все більшого значення. Вона є наслідком численних факторів, серед яких війни, економічні кризи, стихійні лиха тощо. В Україні через військовий конфлікт мільйони людей стали вимушеними мігрантами, що ставить питання толерантного ставлення до мігрантів на порядок денний не лише для нашої країни, але й для багатьох країн, до яких вони прибувають. Толерантність до мігрантів – це складне соціальне явище, яке включає в себе багато аспектів: соціальну інтеграцію, економічні можливості для мігрантів, політичні рішення та ставлення місцевого населення до новоприбулих. Важливо розуміти, як соціальні, економічні та політичні чинники можуть впливати на ставлення до мігрантів у різних країнах і як ці чинники взаємодіють між собою.

Соціальні чинники толерантності до мігрантів

Соціальні чинники відіграють вирішальну роль у формуванні ставлення до мігрантів та створенні умов для їхньої успішної інтеграції в суспільство. Значний вплив мають соціальні мережі та громадські організації, які часто стають основними джерелами підтримки мігрантів. Онлайн-платформи поширюють інформацію про їхні потреби, організовують гуманітарну допомогу, формують спільноти для обміну досвідом та порадами. Громадські організації, у свою чергу, активно працюють над соціальною адаптацією мігрантів, організовуючи мовні курси, юридичні консультації та культурні заходи, що сприяють інтеграції [3].

Освіта є ключовим фактором у зменшенні упереджень та формуванні толерантного ставлення до мігрантів. Освітні ініціативи, спрямовані на розвиток міжкультурного діалогу, допомагають місцевому населенню краще зрозуміти культуру та потреби мігрантів, а самі мігранти через освіту здобувають знання, необхідні для інтеграції. Культурна адаптація, зокрема через участь у місцевих традиціях та ознайомлення з цінностями приймаючої громади, знижує соціальну напругу та сприяє побудові дружніх стосунків між мігрантами та місцевими жителями.

Однак на шляху до інтеграції мігранти стикаються з низкою психологічних і соціальних бар'єрів. Серед них – мовний бар'єр, труднощі з працевлаштуванням, упередження та дискримінація, що виникають через нерозуміння або стереотипи щодо мігрантів. Мігранти часто відчують себе ізольованими, що ускладнює їхню участь у суспільному житті. Місьцеве населення часто не довіряє їм через страх втратити роботу або ресурси.

Подолання цих бар'єрів можливе за умови розробки ефективних соціальних програм, спрямованих на підтримку мігрантів та формування культури відкритості й толерантності в суспільстві. Такі заходи, як організація спільних проєктів, інформаційних кампаній, створення просторів для спілкування, допоможуть знизити напругу та забезпечити гармонійну інтеграцію мігрантів у суспільство [2].

Економічні фактори толерантності: взаємозв'язок між міграцією та економічним розвитком країн.

Міграція є важливим фактором економічного розвитку як для країн, що приймають мігрантів, так і для тих, звідки вони виїжджають. Цей процес впливає на ринок праці, економічну динаміку та соціальну структуру, а також формує ставлення місцевого населення до мігрантів.

Для країн, що приймають мігрантів, їхня праця може стати важливим ресурсом для заповнення прогалин на ринку праці. Мігранти зазвичай займають вакансії в галузях із дефіцитом робочої сили, таких як сільське господарство, будівництво, сфера послуг чи догляд за людьми похилого віку. Це дозволяє підтримувати стабільність економіки, знижувати витрати на виробництво та забезпечувати зростання певних секторів. Крім того, мігранти часто сприяють підвищенню конкуренції, що стимулює інновації та ефективність.

Економічний внесок мігрантів не обмежується лише робочою силою. Вони є активними споживачами, що збільшує попит на товари та послуги. У довгостроковій перспективі деякі мігранти стають підприємцями, створюючи нові робочі місця та вносячи вклад у розвиток локальної економіки. Наприклад, у багатьох країнах мігранти є засновниками малого та середнього бізнесу, який стимулює економічну активність [7].

Політичні фактори толерантності: політика імміграції, інтеграції та роль правових норм

Політичні підходи до імміграції та інтеграції мігрантів значною мірою впливають на рівень толерантності в суспільстві. Ефективна державна політика, заснована на правових нормах та принципах прав людини, здатна зменшити соціальну напруженість і сприяти гармонійній інтеграції мігрантів.

У країнах Європи політика щодо імміграції та інтеграції є важливим елементом державного управління. Багато європейських країн дотримуються підходу мультикультуралізму, що передбачає збереження культурного розмаїття та рівні права для всіх громадян незалежно від їхнього походження. Наприклад, Німеччина активно впроваджує програми адаптації, такі як курси вивчення мови, доступ до освіти та заходи для культурного обміну, які сприяють зниженню упередженості до мігрантів. Франція, у свою чергу, орієнтується на інтеграцію мігрантів через підтримку рівності та включення їх у єдину національну ідентичність, що іноді викликає дискусії щодо збереження їхніх етнічних особливостей.

Україна, яка зазнала значного відтоку населення через трудову міграцію, водночас почала приймати більше іммігрантів, особливо з країн Азії, Африки та Близького Сходу. Політика інтеграції в Україні перебуває на стадії формування. Нині зусилля спрямовані на адаптацію мігрантів до місцевих умов через доступ до освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг. Водночас відсутність чітких програм підтримки інтеграції може створювати бар'єри для прийняття мігрантів місцевими громадами [6].

Забезпечення толерантності також залежить від реалізації національних законів, які регулюють права мігрантів. Законодавча база має передбачати

рівний доступ до соціальних, економічних і політичних можливостей, а також механізми для боротьби з проявами ксенофобії та дискримінації. Політична воля до створення таких законів і їхнього ефективного впровадження сприяє зміцненню довіри між мігрантами та місцевим населенням.

Дотримання прав людини є важливим аспектом формування толерантного суспільства. Надання мігрантам можливості брати участь у прийнятті рішень, які стосуються їхнього життя, сприяє їхній інтеграції та підвищує взаєморозуміння. Водночас важливо, щоб уряди враховували потреби як мігрантів, так і місцевого населення, забезпечуючи баланс у реалізації соціальних програм [2].

Стан толерантності до мігрантів в Україні

В Україні питання толерантності до мігрантів стає все більш актуальним у контексті сучасних викликів, пов'язаних із внутрішньо переміщеними особами (ВПО), біженцями та міжнародною міграцією.

Україна є одночасно країною еміграції, транзиту та призначення для мігрантів. Військові конфлікти, економічна нестабільність та глобальні міграційні потоки змушують Україну адаптуватися до нових реалій. Від початку війни в 2014 році понад 1,5 мільйона українців стали ВПО, що спричинило значне навантаження на соціальну та економічну інфраструктуру. Багато ВПО стикаються з труднощами у пошуку житла, роботи та адаптації у нових громадах [5].

Крім того, Україна приймає біженців із країн Близького Сходу, Африки та Азії. Вони часто стикаються з дискримінацією, адміністративними бар'єрами та складнощами інтеграції через мовні й культурні відмінності. Українське законодавство, зокрема Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», забезпечує базові права таких осіб, але на практиці їхня інтеграція залишається недостатньо підтриманою.

Ставлення суспільства до мігрантів є неоднозначним. З одного боку, українці демонструють високий рівень емпатії до переселенців і певну готовність прийняти новоприбулих. З іншого боку, існують упередження щодо біженців, особливо з інших етнічних чи релігійних груп. Ці упередження часто посилюються стереотипами ЗМІ та браком інформації про реальний внесок мігрантів у життя суспільства.

Український досвід інтеграції мігрантів має як позитивні, так і негативні аспекти. Наприклад, міжнародні організації, такі як UNHCR, у співпраці з українським урядом впроваджують програми, спрямовані на підтримку біженців і їх адаптацію. Водночас ефективність цих заходів зменшується через недостатнє фінансування, брак координації між державними органами та місцевими громадами, а також через слабе усвідомлення населенням важливості інтеграційних програм [4]. Для покращення ситуації необхідно:

- Розвивати освітні й культурні програми для підвищення обізнаності населення щодо прав і потреб мігрантів.
- Зміцнювати правову базу та впроваджувати механізми підтримки, зокрема забезпечення доступу до освіти, працевлаштування та соціальних послуг.

- Сприяти міжкультурному діалогу й інклюзивності, що допоможе зменшити напругу між мігрантами та місцевими громадами [1].

Порівняння досвіду України з іншими країнами

Україна перебуває на початковому етапі формування політики інтеграції мігрантів. У порівнянні з країнами ЄС чи Канадою, Україна поки що не має систематичного підходу до підтримки мігрантів. Наприклад, у той час як у Канаді чи Німеччині існують розгалужені програми з вивчення мови та адаптації до місцевої культури, в Україні такі ініціативи зазвичай реалізуються міжнародними організаціями, а не державою.

Водночас, Україна має певні переваги, такі як відносно відкритість суспільства до ВПО внаслідок внутрішньої міграції через військові дії. Проте ставлення до міжнародних мігрантів залишається змішаним, що вказує на необхідність подальшого розвитку політик, орієнтованих на соціальну інтеграцію.

Гіпотезами дослідження є:

1. Припускається, що особистий досвід міграції респондентів впливає на їхнє ставлення до мігрантів, підвищуючи рівень толерантності через власний досвід адаптації.
2. Освіта та рівень обізнаності респондентів корелює з рівнем їхньої толерантності до мігрантів, сприяючи зменшенню стереотипів та ксенофобії.
3. Політичні рішення та державні програми з інтеграції мігрантів можуть впливати на сприйняття мігрантів місцевим населенням, зокрема через надання соціальної підтримки.
4. Економічні труднощі або конкуренція за ресурси між мігрантами та місцевим населенням можуть викликати напруженість і сприяти зростанню негативного ставлення.
5. Громадські організації та ініціативи, спрямовані на інтеграцію мігрантів, можуть зменшити соціальні бар'єри та сприяти створенню більш толерантного середовища.
6. Передбачається, що вищий рівень взаємодії між мігрантами та місцевим населенням сприяє зменшенню упереджень та покращенню соціальної інтеграції.

На основі проведеного опитування та аналізу емпіричних даних ми дійшли наступних висновків щодо гіпотез дослідження:

Перша гіпотеза підтверджується, респонденти, які мали досвід життя за кордоном, частіше змінювали своє ставлення до мігрантів у позитивний бік (51,6%), що свідчить про вплив власного досвіду адаптації на рівень толерантності.

Друга гіпотеза підтверджується частково, бо серед респондентів із вищою освітою більшість демонструє нейтральне або позитивне ставлення до мігрантів, що може свідчити про вплив освіченості на зменшення стереотипів.

Третя гіпотеза підтверджується частково, більшість респондентів підтримують державні програми інтеграції (58,1%) та доступ мігрантів до

соціальних пілг (67,7%), що може впливати на сприйняття мігрантів, хоча ефективність цих заходів оцінюється неоднозначно.

Четверта гіпотеза не підтверджується, економічна конкуренція не розглядається як значна проблема: 58,1% респондентів не вважають її актуальною.

П'ята гіпотеза підтверджується частково, тому що велика частина респондентів готова особисто допомагати мігрантам (74,2%), що свідчить про потенційний вплив громадських ініціатив на зменшення соціальних бар'єрів.

Шоста гіпотеза підтверджується, 48,4% респондентів вважають, що культурний обмін між мігрантами та місцевими жителями сприяє взаєморозумінню, підтверджуючи, що взаємодія допомагає зменшити упередження.

Узагальнюючи все вищесказане, дослідження підтверджує, що ставлення до мігрантів значною мірою залежить від особистого досвіду, освіти, взаємодії з мігрантами та державної політики. Респонденти, які мали досвід життя за кордоном, частіше демонструють толерантне ставлення, що підкреслює важливість особистого досвіду адаптації. Освічені люди менш схильні до стереотипів, а підтримка державних програм інтеграції та соціальних пілг свідчить про готовність суспільства сприяти інтеграції мігрантів. Водночас економічна конкуренція не сприймається як значуща загроза, а взаємодія та громадські ініціативи сприяють покращенню соціальної інтеграції.

Список використаних джерел:

1. Балахно Т. К. Роль мереж соціальної підтримки в адаптації внутрішньо переміщених осіб. Electronic Kyiv-Mohyla Academy Institutional Repository. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fd323517-10d0-4ab3-b10e-9029761b69d9/content> (дата звернення: 19.11.2024).
2. Гречухіна І. О. Фактори соціально-психологічної адаптації мігрантів. URL: https://ekhairs.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/10559/Гречухіна_стаття.pdf (дата звернення: 19.11.2024).
3. Лілія Курій. соціально-економічна інтеграція іммігрантів як засіб ефективної реалізації їх людського потенціалу. ELARTU – Інституційний репозитарій ТНТУ імені Івана Пулюя: Домівка. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/1717/1/12kloylp.pdf> (дата звернення: 19.11.2024).
4. Олександра Слободян, Ліліана Філіпчук. Потреби та виклики організацій громадянського суспільства, що працюють з мігрантками та мобільним населенням. Cedoss | Аналітичний центр та урбаністичне бюро. URL: <https://cedoss.org.ua/pdf/dosl-orhanizatsii-shcho-pratsiuiut-z-mihrantkami-ta-mob-naselenniam.pdf> (дата звернення: 19.11.2024).
5. Редакція Т. Єльченко в ООН розповів, скільки українців стали вимушеними переселенцями. ТСН.ua. URL: <https://tsn.ua/politika/yelchenko-v-on-rozpoviv-skilki-ukrayinciv-stali-vimushenimi-pereselencyami-1020240.html> (дата звернення: 19.11.2024).
6. Хом'як А. Інтеграція мігрантів у європейські суспільства: інтеграційна політика та громадська думка. Репозитарій КПІ ім. Ігоря Сікорського. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/7067ee39-58ee-4237-9e50-58f7025d9d54/content> (дата звернення: 19.11.2024).
7. Joshua E. Blumenstock Guanghua Chi Xu Tan. Migration and the Value of Social Networks. URL: <https://academic.oup.com/restud/advance-article/doi/10.1093/restud/rdad113/7473610?login=false> (date of access: 19.11.2024).